

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Capita Pietatis Christianæ, Interrogationibus Et
Responsionibus vsitatis in Catechetica Methodo ita
explicata, vt breuem sed integram hypotyposin doctrinæ
purioris complectantur**

Ferinarius, Johannes

Magdeburgi

VD16 W 3078

Illvstrissimo Principi Ac Domino Domino Avgvsto, Dvci Saxonix, Sacri
Romani Imperij Archimarschallo & Electori, Landgrauio Thuringix, ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-36195

ILLVSTRISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO
DOMINO AVGVSTO, DVCI
Saxonie, Sacri Romani Imperij Archimarschallo
& Electori, Landgrauio Thuringie, Marchioni
Misnie, & Burggrauio Magdebur-
genfi, Domino suo clemen-
tissimo.

NEPITHALAMIO
Psalmus singularem, & miri-
ficam Ecclesie picturam pro-
ponit: Omnis gloria filie
Regis, inquit, est ab intus.

Vnica, & precipua est hac cura, qua
omnes sapientum, & modestorum homi-
num mentes anguntur, an, & vbi in genere
humano sint coetus a Deo electi, qui Deum
habeant propitium, & post hanc vitam re-
uicturi sint ad immortalitatem & beatitu-
dinem æternam.

Hallucinatur verò ratio, & falluntur
iudicia hominum, qui non reguntur luce
diuinarum patefactionum, propter externa
spectacula non congruentia ad sapientiam
politicam.

Natura omnium hominum per se est
superba. Quærit igitur antecellentiam, &
admiratur externum decus, quod in vita &
consociatione politica conspicitur, vt Im-
peria

EPISTOLA

peria, opes, dignitatem, prudentiam, & autoritatem. Imo ne quidem ex lege ipsa ratio aliter iudicare potest, quam illos cœtus Deum complecti arctiore beneuolentia, quos istis vitæ commodis & singulari gloria ornauit & cumulauit. Sed cum vera Ecclesia tantum intus sit pulchra, illa ipsa externa deformitas sapientes deterret, & oculis eorum ita profundam offundit caliginem, ut eam non agnoscant, sed potius aspernentur ac lædant.

Procedit Alexander in Asia, comitatus exercitu florentissimo, ductoribus sagacitate, fortitudine, & virtute præstantissimis, delet ingentia regna, vrbes, & copias, Omnia sunt ipsi peruia & secunda. Harum rerum gestarum magnitudo non potest non ferire oculos hominum, nec aliter iudicant etiam prudentes, quam hunc Regem, & victorem istum exercitum in magna esse apud Deum gratia, illorumq; religionem & cultus Deo esse acceptissimos.

Contra nemo ex sapientibus suspicatur gentem Iudæam ærumnosam, squalidam, oppressam tristi seruitute Persica, quasi fatam domestica discordia, & post reditum ex Babylone propter multas calamitates admodum deformem, esse Ecclesiam Dei,
aut

DEDICATORIA.

aut populum Deo placentem, & ad hæreditatem æternorum bonorum electum.

Aliquanto post illam ipsam gentem, ex vicinia aspexit Polybius, sapientia & doctrina excellens, qui fuit comes Scipionis, in itinere ad Orientem. Considerauit non solum fatales pœnas & calamitates, quæ tunc, & paulo post grassante in Palæstina Antiocho furioso, vt eum ipse nominat in sua historia, populum illum oppresserunt. Sed etiam scelera, quæ mala illa attraxerant, turpitudinem & parricidia gubernatorum, qui erant Sacerdotes, seditiones & flagitia populi, & deniq; ærumnarum tristissimarum ingentem molem. Audiebat simul cœtus aliquos honestiores matronarum, virginum, senum, & modestorum hominum mactari, & horrendis supplicijs affici, quod carne suilla vesci, & à lege patria deficere nollent, & tamé regem victorem suum Idolum in templum collocare, illud præsidij sceleratissimorum militum munire, & in illa ipsa vrbe, sua Bacchanalia, quæ erant plena teterrimæ spurcicie, celebrare. Facile cogitari potest, quæ fuerint illius senis & sapientis viri, de istis spectaculis iudicia. Nequaquam cateruam illam populi fascinati, vt putabat, superstitione & stulta credulitate,

A 3

dulitate,

EPISTOLA

dulitate, anteferebat senatui vrbis Romæ, quem gubernant Scipiones, Lælius, Flami-
nius, Cato, & alij, consilio, virtutibus, & felici-
tate ornatissimi, verum statuebat, vt Cice-
ro dixit, illam gentem, quàm cara Dñs im-
mortalibus esset, docuisse, quod sit victa,
& ipsam religionem longè à splendore Ro-
mani Imperij abhorrere.

Etsi vero, vt Luna sua habet curricula,
ἐμψάσθε & aspectus dissimiles: Ita etiam Ec-
clesia in hac vita, aliàs magis frequens, aliàs
angustior est, aliàs etiam tranquillior, aliàs
turbulentior eius est status, tamen & to-
tum corpus Ecclesiæ nunquam est sine ma-
gnis miserijs, & præcipua eiusdem membra
semper exercentur, & affliguntur durius.

Exultat in mundo vera Ecclesia, non
est armata potentia, vel auctoritate Politica,
non armis, non exercitibus, non opibus,
imo magnæ Monarchiæ plerumq; acerbè
eam premunt, & sæuissimè cum ea gerunt
bellum.

Vagantur Apostoli in orbe terrarum
extorres, inopes, destituti omnibus præsi-
dijs humanis, sprete à præcipua multitudine
hominū. Paulus appellatur ἀσχημολόγος.
Et ipse dicit, Apostolus, vt καθάρματα &
ἄσχηματα haberi. Iudicantur enim facere
sementem.

DEDICATORIA.

sementem inutilem disputationum, & circa
cumferre opiniones perniciosas Imperijs,
& paci publicæ. Ideò existimantur esse tol-
lendi, vt conturbatores omnis religionis,
pacis, & publicæ quietis, perinde, vt in ac-
cusatione Stephani dicitur: Eum esse in-
terficiendum, quod loquutus sit *καὶ τὸν ὄπυ
& γίω, καὶ τὸν νόμω*, contra templum, & res
gnum Politicum.

Neq; vero solum externa sæuitia oppu-
gnat Diabolus Ecclesiam, cum constet illas
ipsas cruoris Christiani vndas, & flumina,
effusa ab asperrimis Tyrannis, Decio, Ma-
xentio, Diocletiano, & similibus, non mo-
do non extinguere ardorem pietatis in
sanctis, sed potius illa Martyrum constan-
tia, & manifestis Spiritus sancti testimonijs,
plures ad agnitionem veritatis inuitari.
Quare alijs etiam suis artificijs eam inuadit,
& mirabilibus præstigijs, sæpe domestica
odia, dissidia, & terra scandala excitat, qui-
bus omnibus p̄ij cœtus maximè deformantur
& concutiuntur.

Magna semper in Ecclesia est infirmitas,
non solum in moribus, verum etiã in opi-
nionibus. Vt quidẽ densa in Apostolis ante
Christi resurrectionem fuit caligo, & deinde
etiam ipse Petrus & Paulus de re omniuna

A 4 grauis

EPISTOLA

grauissima, de abrogatione Legis Mosaicae, grauer litigarunt. Quanta fuit & infirmitas Ecclesiae Corinthiae: Semper enim multi doctrinam dextrè traditam, sinistre acceperunt. Imo tempore posteriori manifestum est, quamlibet aetatem sua habuisse errorum contagia, & peculiare suos nauos.

Sed praeterea multi etiam ex renatis, Diaboli insidijs, in terra peccata contra conscientiam impelluntur, vnde deinde longa tela calamitatum & poenarum sequitur. Rapuit Dauid gubernator in populo Dei, viro pio, illiq; Profelyto, qui studio pietatis erat factus ciuis illius regni, coniugem, & maritum ipsum iugulat. Ipse quidem post duram castigationem ad Deum reuertitur. Sed omnibus aetatibus plurimi abripiuntur, qui non redeunt ad Ecclesiam. Egressi sunt à nobis, sed ex nobis non erant, inquit Apostolus, de illis, qui abiecerunt veras sententias, & mendacia contra doctrinam propagatam ab Apostolis sparserunt, & constitutis suis factionibus, Ecclesiam horribiliter dilacerarunt, vt quidem in illo ipso primo flore nascentis Ecclesiae terrae confusiones opinionum excogitatae, & late sparsae sunt à Simone Mago, Cerintho, Ebione, Carpocrate, Martione, & similibus Diabolorum

rum

DEDICATORIA.

rum furis, & organis. Quid deinde acciderit, commemorant scripta Irenæi de hæresibus, & reliqua narrat historia.

Quàm tristis etiam est quærela illa de auditoribus Euangelij, & socijs veræ Ecclesiæ, in externa professione, cum dicitur: multos gratiam vertere in ἀσέλγεια.

Cum igitur species Ecclesiæ externa sit admodum deformis, similis Cymbæ, quæ sæuisimis agitata procellis, plena rimarum, remigibus iam animum de spondentibus, paulo post videtur inter undas & fluctus interitura, deducit nos vox diuina à spectaculis externis ad considerationem rerum intrinsecarum, quæ à Deo sunt. Illud ipsum miserum, squalidum, & lacerum corpus Ecclesiæ, plenum ærumnarum, dissidiorum, & vulnerum domesticorum, tamen intus est præditum summis ornamentis, & floret tali gloria, quæ nullius creatæ sapientiæ est comprehensibilis. Iste cœtus est custos fidelis illius immensi thesauri, nempe vocis diuinæ prolatae ex sinu æterni patris, patefactæ in Ecclesia, commendatæ ministerio Euangelij, quæ concionatur, non de fugacibus huius perituræ vitæ bonis, sed de reconciliatione cum Deo, de iusticia & conformitate cum Deo, & de æterna salute &

A 5 felicitate

EPISTOLA

felicitate, donanda propter Filium Dei credentibus.

Laude digna est precatio Socratica, apud Platonem, qui inquit: *δός μοι ὡ φίλε θεός καλῶ γενέσθαι τὰν θοθέρη, τὰ ξωθέρη δ' ἐδσα ἔχω τοῖς ἄνθρώποις εἶναι μοι φίλια.* Tribue mihi, benefice Deus, ut intus pulcer fiam, & ut ea quæ habeo extrinsecus, sint congruentia cum illis, quæ intus sunt.

Sed non solum virtutibus Socraticis, quæ tamen etiam pulcrum suo genere decus sunt, intus ornata est Ecclesia, quia illæ sunt sine luce veræ agnitionis, & inuocationis Dei, & sine præsentis & viuifica in habitatione diuinitatis. Cum ministerio vero in Ecclesia adest ipse Filius Dei, caput & custos suorum, qui effuso suo Spiritu verè in illis, qui in doloribus conscientia, voce Euangelij se sustentant, est efficax, est λόγος monstrans mentem & voluntatem æterni patris, delet peccata, caliginem, & tenebras nostræ naturæ, opem fert nostræ infirmitati, trepidationi, & pauoribus, accendit viuificum lumen fidei, quæ intuetur & apprehendit misericordiam æterni patris propter Filium, & in voluntate & corde simul inchoat sensum veræ cōsolationis, & initia nouæ obedientiæ, placentia Deo, & facit

ut

DEDICATORIA.

vt electi sint domicilia, in quibus habitabit,
& fulgebit diuinitas in tota aeternitate, im-
plens eos luce, gloria, & læticia inenarrabili.

Hæc sunt ornamenta antecellentia toti
machinæ creatæ. Quid enim poterat com-
municare homini præstantius Deus, quam
seipsum: sicut dicitur: Fecit nos participes
diuinæ naturæ: Erimus similes ipsi.

Sunt deinde & plures gloriæ illius gra-
dus. Seruatur totum corpus Ecclesiæ, serua-
tur ministeriū omnibus ætatibus, etiã fu-
rentibus omnibus Diabolis & Tyrannis.

Et quidem perspicuæ sunt asseuerati-
ones diuinarum promissionum, quæ affir-
mant, semper mansuram aliquam Ecclesi-
am in mundo, donec Filius Dei redibit ad
iudicium. Iste Dominus perpetuò adest suo
electo cœtui, stetit apud suos Argonautas
in Arca inter vndas, eosq; seruauit mirabili-
ter. Iste adfuit Abrahæ, & posteritati eius,
eduxit populum ex seruitute Ægyptia, tra-
duxit eam per mare, & eiecit magna multi-
tudo Ethnicæ, collocauit eam in terram
promissionis.

Imo ipsa ærumnæ, & mala inextricabi-
lia humanæ sapiētia & potentia, quæ sæpe
Ecclesiam opprimunt, dant testimoniū de
gloria Ecclesiæ, sicut dicitur: *Gloriamur*
in.

EPISTOLA

in afflictionibus. Mirandæ enim liberationes piorum, qui sæpe seruantur nescientes, ostendunt vere præsentem esse Deum in illo cœtu.

Ita dulcissimis verbis, hoc ingens beneficium Dei à Paulo prædicatur. Excelenter onerati fuimus, supra vires. De vita desperauimus. Quin imo ipsi responsum mortis in nobis habuimus, vt non fideremus nobis ipsis, sed Deo, qui resuscitat mortuos, qui nos ex tanta morte liberauit.

Illæ ipsæ igitur afflictiones & liberationes, sunt præcipua pars gloriæ in Ecclesia. Nunquam fuit maior gloria populi Israëliti, ne quidem cum florentissimus esset regni in patria sede status, quàm fuit in seruitute Babylonica, vbi edita sunt illustrissima testimonia de præsentia Dei in suo populo. Daniel conuertit ad agnitionem veri Dei quinque præstantissimos Reges, ipse Filius Dei, conspectus fuit visibiliter, stans in fornace, & reprimens flammam, Patefacta sunt vaticinia gloriosissima, de aduëtu Messia, de successione Manarchiarum, & alijs mirandis euentibus. Ecclesia quidem noui testamenti promissionē de certa sede non accepit, ea tamen voce Christi, Apostolo-
rum,

DEDICATORIA.

rum, & fidelium doctorum, etiam aduersantibus potentissimis Imperiis, ex toto orbe terrarum fuit collecta, & quidē ab initio, ætate, quæ omnium à principio generis humani, fuit spurcissima & inquinatissima.

Illam igitur gloriam Psalmus vult aspicere, quod in Ecclesia sonat vox de vera agnitione & inuocatione Dei, qua homines extracti ex pauoribus inferorum, donantur vera luce, & vita, & coniunguntur cum ipso Deo; experiuntur intus in anima præsentiam Spiritus sancti, perfundentis eos viuifica consolatione & læticia, acquiescente in Deo.

Deinde ipsa Ecclesiæ conseruatio, miracula inimitabilia creaturis, liberationes piorum, sunt illa ornamenta, quibus Ecclesia alijs congregationibus antecellit.

Nostro autem nunc sæculo, si unquam alijs, hac diligentia opus est, circumspiciente & considerante, vbi ea sit Ecclesia, quæ illa gloria & veris ornamentis præstat. Prædictum est voce diuina, in hac mundi Senecta, futuras esse in toto genere humano maiores confusiones, tam in imperiis, quàm in Ecclesia. Ideo cum illi ipsi cœtus Deo placentes, sint longè squalidiores & infirmiores, quàm alijs seculis felicioribus,
magis

EPISTOLA

magis spernuntur, & crescente in maxima parte orbis terrarum Epicurea profanitate, & gliscentibus in animis, qui nullo timore Dei frenantur, prauarum cupiditatum incendijs, maiore audacia palam & per insidias inuadantur & oppugnantur.

Vt idolatria paulatim in mundum propagatur, præcipue ab exemplis non rectè accommodatis: Ita Deus etiam semper paulatim viciosos cultus deleuit, & puritatem doctrinæ restituit. Apostolorum & puriorum doctorum ministerio, fuit collecta Ecclesia in diuersis orbis terrarum partibus, & paulatim Idolomania Ethnica fuit deleta.

Sed eadem doctrinæ lux & puritas, sequentibus seculis, non diu fuit conseruata. Parto otio, post longam crudelitatem Tyrannorum, ingenia ventosa & ambitiosa, ceperunt ludere, & religionem pro diuersa natura singularum gentium deprauare. Et penè simul duo regna, aduersantia veræ Ecclesiæ, constituta sunt. In Asia latrocini-um Mahometicum: In Europa verò iacta sunt fundamenta Monarchiæ Pontificiæ, quæ deinde paulatim sua accepit incrementa.

Ruente enim Romano Imperio, facta sunt

DEDICATORIA.

sunt excidia urbium & scholarum, extincta sunt studia. Ideo facile fuit Pontificibus in illo barbarie, cum præsertim muniti essent armis peregrinarum gentium, doctrinam ad sua compendia inflectere.

Ecclesia Græca, in qua fuit plus eruditionis, valde aduersata fuit conatibus Romani Pontificis, sicut in sexta Synodo Constantinopolitana, quæ refutauit quasdam Eutychianas Præstigias, vniuersa multitudo magna voce clamasse scribitur: Ab Idolorum seruitute, assere nos, Cæsar. Sed Pontifices cultu illo statuarum specioso, inuitabant populos Gallicos & Germanos ad amorem religionis, & ipsi vicissim ab eis accipiebant defensionem aduersus Græcos & alios, & suæ potentie amplificati-
onem.

Carolomanus, frater Pipini, qui erat Monachus, cum intelligeret artes Romanas, ipse ex Italia in Galliam profectus, hortatus est fratrem, & suos Francos, ne nimium opes & fastum Episcoporum augerent. Nam grania inde secutura detrimenta in Ecclesia. Et longa oratione ambitionem Episcopi Romani, quod inuaderet gubernationem politicam, & principibus sua eriperet patrimonia, detestatus est. Verum
apud

EPISTOLA

apud Francos plus valuit superstitio & opinio religionis.

Constantinus Magnus attribuit Ecclesijs & scholis locupletes reditus, sed sine politico regimine. Imo & ipse fuit præcipuus Episcoporum inspector, assedit in Synodo, gubernavit illius actiones, & Episcopos miscentes lites non necessarias grauitè obiurgauit: Nisi ego, inquit, essem religionis custos, iam dudum ea à vobis ipsis Episcopis esset profligata. Et in Epistola, vbi Episcopos conuocat ad Synodum, scribit hæc verba: Si quis recusabit venire, mittam, qui eum doceant non aduersari huic edicto.

Sed hanc prudentiam non imitati sunt Reges Germanici, & cum incauté ex intempestiuo studio religionis, nimium eueherent Pontifices, hi extorserunt ipsis tandem tantam autoritatem & potentiam.

Interea verò simul sub illa pontificum Tyrannide, irrepserunt & confirmati sunt tetri in Ecclesia abusus, & subinde cumulati Idolatrici cultus, qui essent quasi illius regni nerui, & fundamenta, vt quidè ostendunt historiæ, de profanatione sacræ cœnæ in Missis sacrificulorum, & theatra circumgestatione consecrati panis, in compellati-
onibus

DEDICATORIA.

onibus hominum mortuorum, statuarum cultu, & similibus.

Nostra demum ætate, cum reuirescentibus studijs, homines inciperent considerare fontes doctrinæ cœlestis, & ideo aliquos errores crassiores detestari, immenso Dei beneficio, facta est emendatio in Ecclesia, & aboliti sunt abusus, & vitiosi cultus, quos superiora sæcula inuexerant.

Sed quantopere isti nostri cœtus proficentes incorruptam Euangelij vocem, displiceant sapientibus politicis, ut videri volunt, res ostendit.

Ingentes iam longo tempore sunt successus regni Mahometici, quod quidem expresse ideo à Diabolis constitutum est, ut gerat bellum contra Filium Dei, & ipsius gloriam in genere humano lædat & extinguat. Et tamen illa multitudo blasphema in Christum, antecellit gloria, opibus, & potentia in toto ferme genere humano.

Regnum Pontificium constitutum à sapientibus verè Romana sagacitate & gravitate, de quibus Poëta dixit: Tu regere Imperio populos, Romane, memento: blanditur viris Politicis, amantibus ordinis, & obedientiæ in populo. Romanus Antistes iudicatur esse Monarcha, magno consilio

B in illud

EPISTOLA

in illud fastigium collocatus, ut reliquo ordini Sacerdotali praeleceat, det potestatem docendi & administrandi Sacramenta per certos gradus, & condat leges & ritus, utiles ad excitandam pietatem & alendam fidem in auditoribus. Ipsam Pontificem, & Episcopos, sedere in ordinaria successione, ab Apostolis usque. Non igitur ferendos illos, qui mota quasi seditione, hunc ordinem Hierarchicum turbent, & infinitam licentiam populo aduersus Magistratus Ecclesiasticos, & eorum legitima iudicia tribuant.

Istae humanarum Politiarum imagines, gratæ sunt potentibus, qui minimè pati possunt mutationem præsentis status & Imperiorum. Contra illi ipsi admodum nostros cœtus despiciant, quod horrenda exempla licentiæ in moribus & in fingendis monstris deliramentis conspiciantur, & indicant doctores nostrarum Ecclesiarum patrocinari cupiditatibus & rapacitati potentum, & simul blandiri affectibus multitudinis, quæ ut in Cyclopica *Αναρχία*, cupit vagari liberè, sine vllis legum repagulis, aut disciplinæ carcere.

Quantum etiam nostros cœtus deformant illa domestica inter docentes dissidia, oratione explicari non potest.

Ut

DEDICATORIA.

Vt Peleus petiturus feram, dicitur iugulasse hasta amicum, ita multi ex nostris, incurrunt in socios, ferunt non necessarias contentiones, & tanquam Cadmaei fratres, inter sese dimicant. Imo, ut in Poëmate Alecto praelia Aeneae praecedit, de qua dicitur: Tu potes vnanimis armare in praelia fratres, Atque odijs versare domos: Ita illi turbulenti & furiosi Doctores, agitati à Diabolis, odia & caedes inter Principes accendunt.

Nobis igitur etiam inprimis consolatione, quam Psalmus monstrat, opus est, Et si corpus Ecclesiae est lacerum, languidum, & miserum, cum & homines nunc sint languidiores, & rabies Diaboli metuentis propinquum iudicium, calamitates augeat: tamen illi ipsi coetus habent suos ciues, qui intus sunt formosi.

Apud Platonem eruditè disputatur, quaedam loca ideo florere magnis vitae ornamentis, quod singulari afflatu Dei regantur. Astrologi hoc referunt in stellas verticales, sicut Virga sua progressionem existimatur propagasse Imperium Monarchicum, ad ipso usque Oriente in hac Arctoa loca Germaniae. Caput Medusae verò nunc portendere mutationem Romae.

EPISTOLA

Sed nos rectius dicimus Vvitebergam gubernatam fuisse & nunc etiam gubernari magis diuino ac coelesti afflatu, nempe à Spiritu sancto, qui est salutaris flatus, effusus ex pectore diuinitatis incredentes. Isto afflatu excitati sunt viri, pietate, doctrina, & heroicis donis excellētes, Lutherus, Philippus, & horum *ἀσάροι* & successores ad doctrinæ emendationem, & veterum abusuū mutationem.

Nec homini pio & intelligenti illa ipsa doctrinæ repurgatio, in tanta caligine, & Tyrannidis Pontificiæ potentia, minus miraculum videbitur, quàm populi Iudaici eductio ex Aegypto.

Gubernabit igitur iste beneficus & verax flatus, etiam deinceps Vvitebergam, & omnes Ecclesias cum ea consentientes. Nam etsi alicubi sunt quædam, vt in magno corpore, vomica, alibi etiam non necessaria disputationes, tanquam stipulæ, fundamento assuuntur, tamen, Dei beneficio, adhuc inter multas, & quidem diuersarum gentium Ecclesias, est verus & pulcher in fundamento sanæ doctrinæ cum Ecclesia & schola Vvitebergensi consensus.

Consideretur ipsum genus doctrinæ, quod est certissima nota Ecclesiæ, ex illo facile

DEDICATORIA.

cilè iudicari potest, qui sint illi coetus, qui nomen Ecclesiae merentur. Non dubium est hostes esse Ecclesiae & Dei, vniuersam illam generis humani multitudinem, quae Prophetica scripta abijcit, vt Mahometani, & alij. Facile est etiam iudicium, Pontificios manifesta Idola, & manifesta absurda, in dubitatione illa Monachorum, in impijs inuocationibus, in nondinatione Missarum, in adoratione panis histrionica, & alijs, tueri, cum quidem etiam ad illam defensionem errorum, parricidia addant immania.

Hæc non regi possunt, seu cantilena, seu ululatu illarum strygum, quæ sunt volucres verè obscenæ, Esauitarum, qui etiam petulantia & rabie maledicentiæ in nostros eo vsq; progrediuntur, vt blasphemum conuictum personis diuinitatis facere ausi sint.

Proponuntur querelæ, de turbata Hierarchia, ordinis & disciplinæ euerfione. Sed quis non videt sub tali prætextu canonicos tantum ocio, opibus, & voluptatibus suis metuere?

Ita sub nomine ordinariæ successions, quæ mutato genere doctrinæ, tradito ab Apostolis, nulla est, dimicant de vitiosa consuetudine & iniustis legibus, cū interea ipsa Hierarchia penes eos aliud nihil sit, quam regnum Politicum.

B 3 Præ

EPISTOLA

Præterea ut Anteus in Poëmate construxisse dicitur Neptuno templum, ex cranij hospitum interfectorum: ita ipsi muniunt sua tēpla, & stabiliunt sua idola, infinita cæde piorum hominum. Illis ipsis opibus, quæ olim sunt donatæ Ecclesijs & studijs, Pontifices non solum abutuntur ad suum fastum & voluptates: Sed etiam inde alunt perniciofa bella, & crudelitatem similē illi, quam exercuit Antiochus (qui verè fuit imago Antichristi) ut quidem ipsorum asperissima edicta, verè sanguine scripta, testantur.

Ut igitur nauæ, seu ex Cynosura doctricæ, seu ex Magnetis acie, iudicant, quò sit dirigenda nauis: Ita piæ mentes ex ipsa voce incorruptæ doctrinæ, cum qua in multorum cordibus verè Deus est efficax, de Ecclesia iudicium faciant, nec deterreantur scandalis, aut externa squaliditate piorum cœtuum, de quibus in Propheta dicitur: Relinquam mihi populum pauperem, inuocantem nomen meum.

Simul autem singuli suo loco, iuuentiam Ecclesiarum consociationem, & tanquam ægrotum corpus, molliter foueant nostros cœtus. Amemus concordiam, & simus fideles custodes sancti depositi, puræ nempe doctrinæ.

Megnum

DEDICATORIA.

Magnum beneficium tribuit Ecclesiæ, & vniuersæ posteritati, vir æterna laude dignissimus Philippus, qui in illa varietate & ardore disputationum, doctrinam in certum corpus redegit, horridas sententiâs leniit, obscuros articulos explicauit, perspicuitate & dexteritate inimitabili, atq; ita, assentiente & comprobante Luthero, summam doctrinæ, profuturam omni posteritati ad pium consensum, complexus est.

Quia verò discentes necesse est contineri intra certas metas, & illis proponi quandam breuem *σωματοποιήσις* vtile est, vt illa breuitas mente comprehendere possit, collegi ex scriptis huius nostri præceptoris, quædam Catechetica puræ doctrinæ summam, quæ mente circumferri potest ab his, qui in discendo processerunt, & expetunt fundamenta sinceræ doctrinæ.

Addidi etiam explicationem quarundam controuersiarum, quæ motæ sunt post mortem nostri præceptoris, vt furorum Arrianorum, & præstigiæ, quæ excogitauit Synodus Tridentina.

Hunc laborem spero profuturum studiis iuniorum, & si quaeritur Epitome breuior, facile est prudenti præceptoris, excerpte communissimas materias, quarum semina teneræ ætati instillentur.

EPISTOLA

Subiunctio verò hoc scriptum, iudicio Ecclesiarum nostrarum, quæ profitentur vocem Euangelij incorruptam, secundum scripta Prophetica & Apostolica, cuius summa compræhensa est in ea confessione, quæ olim potentissimo Cæsari Carolo V. Augustæ fuit exhibita, & bonos omnes, vt de meo hoc conatu candidè iudicent oro.

In vestibulo vero ascripti nomen Augustum C. T. Illustriss. Princeps Elector Domine clementiss. quia statuebam hoc breue doctrinæ purioris corpus, illi iure deberi, qui verè est Princeps Dei inter nos, & præcipuus Ecclesiarum emendatarum murus & nutritius.

Laudatio Pindarica est sapientis & boni principis, de quo inquit: τὰ μὲν πάτραν χαρίτων ἄριστον ἠδὲ καλλίστα δρόσω. Rigauit partiam, dulcissimo rore Gratiarum. Sed longe antecellit iste princeps, qui rore cœlesti Euangelij, optimarum artium communicatione & propagatione, politica cultura & dignitate, patriam & regionem suam perfundit, qui, vt grauisimè inquit Thucydides, habet coniuncta: τὸ ἀπαγαγοῦν, καὶ τὸ δρασθῆσιον, quietem & fortitudinem, Et prorsus tales Gratas in patriâ collocat, vt de eo iure prædicari possit: Viscera sanctorum per te reficiuntur.

DEDICATORIA.

ciuntur: cum & veræ Ecclesiæ membra, à tali principe habeant defensionem, qui ab eis depellit pericula, tribuit illis hospitia, & officijs pientissimis piæ liberalitatis Ecclesiæ am fouet & nutrit.

Has virtutes, non tantum Ethnicas, vel Pindaricas, Sed accensas ab ipso Spiritu Christi, cum in C. T. lucere conspiciamus, merito C. T. vniuersa Ecclesia veneratur, & in C. T. pio pectore, & optima affectione, sincera cum beneuolentia acquiescit.

Habui etiam mei consilij aliã rationem. Nam cum eo tempore, quo munere docendi publicè in C. T. Academia Vitebergensi sanctus sum, etiam heroicam C. T. munificentiam erga me expertus sim, volui & hoc testimonio gratitudinem meam erga C. T. significare, & simul testari, contra omnium Sycophantarum rabiem, quale genus doctrinæ in Academia C. T. tot gentium hominibus proponatur, quod verè congruit ad fontes Prophetarum & Apostolorum, & illam formam, vel hypotyposin, quam fidelissima & coniunctissima Spiritus sancti organa, Lutherus & Philippus, nobis monstrarunt & reliquerunt. Ut igitur hoc meum studium, plenè humilissimæ reuerentia

B. S. tia erga

EPIST: DEDICAT:
tiae erga C. T. in optimam partem accipia-
tur, valde submisſe oro.

C. T. longa & felicia vitae ſpacia, tribuat
propitius Deus, qui C. T. Semper gubernet,
& protegat.

Ereſtadij in oppido Elyſiorum Mani-
morum, die quo Filius Dei Dominus no-
ſter Ieſus Chriſtus, in vtero virginis Mariae
humanam naturam aſſumſit, & annu-
agens quartam ac tricetiſimum cruci affixus
mōritur, Factus victima pro peccatis totius
generis humani & ſepelitur. Anno ab ipſius
natiuitate ex Maria virgine. 1571.

Illuſtris: C. T.

Seruus.

Iohannes Ferinarius.